Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Avdelningen för strategisk samordning

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-04-27

Diarienummer:
KN 2020/452

Handläggare:
Catharina Fogelström

Beslut gällande studieförbund och föreningsliv med anledning av covid-19

Ärendebeskrivning

Coronavirusets spridning har även fått följdkonsekvenser på civilsamhället i form av folkbildningen, idrotten och föreningslivets distriktsorganisationer. Viruset begränsar civilsamhällets möjligheter att samla sina medlemmar och nå ut till målgrupperna, sätter aktiviteter på paus och skapar oro kring finansiering av verksamheterna och möjligheterna att kunna fullfölja åtaganden i samarbeten och projekt.

I följande tjänsteutlåtande ges förslag på beslut som syftar till att underlätta för civilsamhällets aktörer.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande KN 2020/452
Konsekvensanalys av coronautbrottets effekter för folkbildning mm. (KN 2020/379)

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar följande.

1. Studieförbunden ska redovisa verksamhetsåret 2020 i enlighet med gällande villkor och anvisningar.
2. Fördelning av regionbidrag avseende 2022 till studieförbunden grundas på verksamhetsåret 2019
3. Återbetalning enligt nämndens villkor för stöd gällande ungdoms- och pensionärsorganisationer samt idrott- och friluftsliv vid utebliven verksamhet som beror på situationen som coronapandemin givit upphov till och efter granskning av redovisning kommer inte att behöva ske

Kulturförvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Förslagen i föreliggande tjänsteutlåtande syftar till att i situationen som råder bistå regionens folkbildnings- och föreningsliv. Fokus på satsningen är därmed att i möjligaste mån överbrygga de utmaningar som förvaltningens bilagda rapport och Stockholms läns bildningsförbunds inkomna skrivelse, KN 2020/419, pekar på. Regeringen har beslutat om ett reformpaket om 500

Bilagor: 1. Skrivelse från Stockholms läns bildningsförbund – KN 2020/419
2. Konsekvensanalys av coronautbrottets effekter för folkbildning mm.

mnkr till idrottslivet, 30 miljoner till studieförbunden på nationell nivå samt tillfört ytterligare 500 utbildningsplatser till folkhögskolorna, utan krav på regional medfinansiering, och dessa satsningar bistår naturligtvis också Region Stockholm.

Bakgrund

Åtgärderna för att stävja spridningen av coronaviruset och människors ändrade beteenden medför generellt en stor påverkan på civilsamhället i form av folkbildningen, idrotten och föreningslivets distriktsorganisationer. Få sektorer är så beroende av att människor samlas och möts som dessa.

Coronaviruset begränsar civilsamhällets möjligheter att samla sina medlemmar och nå ut till målgrupperna, sätter aktiviteter på paus och skapar oro kring finansiering av verksamheterna och möjligheterna att kunna fullfölja åtaganden i samarbeten och projekt.

Nu under våren är det årsmötessäsong för civilsamhället och många förbund har eller är på väg att utfärda generella dispenser till förbund och föreningar som möjliggör att skjuta på respektive organisations årsmöte till hösten på grund av coronaviruset, trots att stadgarna ofta säger att årsmöten ska hållas på våren.

Kulturförvaltningen har fått indikationer på att det inte kan undvikas att studieförbunden ställer in de delar av sin verksamhet som inte är möjlig att genomföra digitalt eller på distans, vilket kommer att påverka deras ekonomi negativt när det gäller exempelvis inkomstbortfall i kursavgifter, medan fasta kostnader som personal och lokaler kvarstår.

Stockholms läns Bildningsförbund har i en skrivelse ställd till kulturnämnden och till kulturförvaltningen uttryckt ett önskemål om att redovisningen av verksamheten år 2020 inte ska vara grundande för fördelningen av regionbidraget till studieförbunden 2022, KN 2020/419. I skrivelsen anger länsbildningsförbundet att studieförbunden kan göra stora insatser för att bidra till att behålla civilsamhällets infrastruktur genom att exempelvis ställa om till digitala kulturprogram och studiecirklar och stödja omställningen till årsmöten på distans. Folkbildningsrådet har redan, framhåller förbundet, tagit beslut om att 2020 års verksamhetsvolymer inte ska vara bidragsgrundande, och kommer i stället använda sig av 2019 års siffror.

Förvaltningen instämmer i att denna åtgärd är av stor betydelse för studieförbundens verksamhet, men anser det likväl viktigt att redovisningar av cirkeltimmar och kulturprogram för 2020 görs och inkommer till förvaltningen i vanlig ordning.

Vad det gäller folkhögskolorna har Folkbildningsrådet hanterat såväl omställning av utbildningen till distansutbildning som vissa skolors inkomstbortfall för internat och konferensverksamhet. I dagsläget ser kulturförvaltningen inte

någon anledning att hantera dessa frågor vidare, men fortsätter bevaka effekterna för folkhögskolorna i regionen.

Det extra statliga stödet om 500 mkr till idrotten i hela landet fördelas av Riksidrottsförbundet. Kulturnämndens stöd till idrottsrörelsen sker via ett bidrag till Riksidrottsförbundet SISU Stockholm, som i sin tur fördelar till bland annat specialidrottsförbunden. Trots det statliga stödet fortsätter förvaltningen att bevaka effekterna av Covid 19 i frågor som rör idrott.

Ungdoms- och pensionärsorganisationer på distriktsnivå vittnar i de enkätsvar som förvaltningen fått in om en oro för situationen som råder med inställd verksamhet hos många lokala medlemsföreningar och en sämre förmåga att nå nya medlemmar. Ytterligare en källa till oro utgör förmågan hålla föreningsstämma i god tid innan redovisning, något som förvaltningen i sin dialog med distriktsföreningarna besvarat med att vi kommer att vara flexibla men att kontakt i varje enskilt fall behöver tas med ansvarig handläggare.

Överväganden

Förvaltningen ämnar göra en fördjupad konsekvensanalys gällande den rådande situationens effekter på föreningsliv och folkbildning, och har bistått Stockholms läns bildningsförbund och Riksidrottsförbundet SISU Stockholm med medel för att de ska kunna göra djupanalyser inom sina områden. Till ungdoms- och pensionärsorganisationer på distriktsnivå har förvaltningen skickat enkäter vars svar kommer utgöra en viktig del av en sådan fördjupad analys.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Besluten ryms inom budget och ger inga ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Beslutsexpediering

Stockholms läns bildningsförbund

Eva Bergquist
Förvaltningschef kulturförvaltningen

Catharina Fogelström
Avdelningschef

Studieförbunden en samhällsresurs under och efter Coronapandemin

Coronapandemin innebär omfattande utmaningar för alla delar av det svenska samhället. Vi i studieförbunden vill vara en viktig del i hur enskilda individer och samhället tillsammans hanterar denna väldiga påfrestning.

Tillsammans med ett stort antal föreningar och grupper som är medlemmar hos eller samverkar med oss i Stockholms län bedriver vi omfattande verksamhet inom folkbildning och kultur varje år. Över 205 000 deltar i studiecirklar, drygt 136 000 i annan folkbildnings-verksamhet och fler än 2 421 000 deltar i våra kulturprogram. Detta bara i vårt län!

Huvuddelen av vår folkbildning sker genom fysiska möten människor emellan. Men i rådande läge har vi kommit överens om att all folkbildningsverksamhet som kan ske digitalt eller på distans tillsvidare ska utföras så. Vi gör vad vi kan för att motverka smittspridning och följer Folkhälsomyndighetens råd och anvisningar.

Det kan inte undvikas att möten skjuts på framtiden eller ställs in. Alla träffar kan inte genomföras digitalt. Vi, som så många andra, ser ett betydande tapp i inkomster av bland annat kursavgifter, samtidigt som fasta kostnader för personal, lokaler och organisationen i övrigt finns kvar. Nedskärningarna kan också ge svåra konsekvenser för lokala föreningar som samverkar med studieförbund.

När verksamheter för äldre och andra riskgrupper ställs in ökar ensamheten. Många kommer att få svårare att delta i det demokratiska samtalet kring vad som sker i samhället. Det är därför väldigt viktigt att våra organisationer kan stå starka genom krisen, så att vi så snart det är möjligt kan återuppbygga dessa verksamheter och öppna upp våra lokaler och mötes-platser igen.

Folkbildningsrådets styrelse har beslutat att göra en tillfällig ändring av statsbidragssystemet så att 2020 års verksamhet inte påverkar årets eller kommande års fördelning av statsbidrag. Från flera kommuner och regioner har det redan kommit besked om att liknande beslut är på väg. För studieförbunden har dessa beslut en avgörande betydelse.

Vi vänder oss nu till Region Stockholm och länets kommuner med en önskan att ni fattar beslut i linje med Folkbildningsrådets beslut:

- Låt inte 2020 års verksamhetsvolymer ligga till grund för fördelning av bidrag till studieförbund vare sig i år eller kommande år.

Studieförbunden spelade en nyckelroll i samband med flyktingvågen 2015. Sen dess har vi välkomnat, bildat och rustat många människor som kommit till Sverige. Vi kan spela en lika viktig samhällsroll nu; under och efter den situation vi nu har.

Vi ser fram emot en fortsatt dialog om hur vi kan medverka till att vi tillsammans kan ta oss igenom den här krisen.

För de 10 studieförbunden i Stockholms län

Peter Erickson ABF
Sofia Walan Bilda
Eva Arnek Folkuniversitetet

Michel Munoz Ibn Rushd
Niclas Blixt Kulturens Bildningsverksamhet
Viktoria Wallin Medborgarskolan
Börje Bergfeldt NBV
Mia Korsgren Sensus
Ann-Sofie Berlin Studiefrämjandet
Åsa E Jonsson Studieförbundet Vuxenskolan

Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Avdelningen för strategisk samordning

DOKUMENT
2020-03-20

Diarienummer:
KN 2020/379

Handläggare:
Anna Bohman Enmalm

Konsekvensanalys av coronautbrottets effekter för folkbildningen, idrotten och föreningslivets ditriktsorganisationer regionalt

Beskrivning

Konsekvensanalys av coronautbrottets effekter för folkbildningen, idrotten och föreningslivets distriktsorganisationer regionalt

Om detta dokument

Detta dokument är en kort sammanställning av kulturförvaltningens interna bedömning av det pågående coronautbrottets effekter för den regionala nivån för folkbildningen, idrottsrörelsen och föreningslivets distriktsorganisationer. Den interna bedömningen stöds även på visst underlag från de regionala och nationella folkbildnings-, idrotts- och föreningslivets intresseorganisationer, samt även viss media.

Analysen ska ses som ett helt preliminärt antagande av effekterna på kort och medellång sikt för dessa olika delar av civilsamhället, utifrån den kännedom kulturförvaltningen har av läget idag och givet den osäkra utvecklingen överlag.

Den större bilden

De europeiska och de nationella åtgärderna för att stävja spridningen av coronaviruset och människors ändrade beteenden medför generellt en stor påverkan på civilsamhället i form av folkbildningen, idrotten och föreningslivets distriktsorganisationer. Få sektorer är så beroende av att människor samlas och möts som dessa.

Coronaviruset begränsar civilsamhällets möjligheter att samla sina medlemmar och nå ut till målgrupperna, sätter aktiviteter på paus och skapar oro kring finansiering av verksamheterna och möjligheterna att kunna fullfölja åtaganden i samarbeten och projekt.

Många organisationer styr just nu om och anpassar sina verksamheter, skjuter upp inplanerade möten och aktiviteter. Där det är möjligt hålls möten i digitala former istället för fysiskt.

Många förbund uppmuntrar sina distrikt och föreningar att följa Folkhälsomyndighetens råd kring hur man bäst skyddar sig själv och andra från coronaviruset. Man avråder från att åka på event och större möten där personer från flera delar av landet samlas, och uppmanar istället till digital- och telefonkontakt med sina medlemmar och målgrupper när man inte kan mötas fysiskt. Detta nya läge ställer stora krav på organisationer att vara kreativa och komma på nya sätt att bedriva aktiviteter, exempelvis språkkaféer i form av videosamtal och konserter som sänds digitalt via sociala medier.

Åtskilliga människor vill engagera sig. Det tas olika typer av solidariska initiativ för att stötta drabbade medmänniskor, branscher och grannar, bland annat på sociala medier. När ideella arrangemang och verksamheter ställs in riskerar utsatta grupper som exempelvis äldre att isoleras och blir alltmer ensamma.

Nu under våren är det årsmötessäsong för civilsamhället och många förbund har eller är på väg att utfärda generella dispenser till regioner och föreningar som möjliggör att skjuta på respektive organisations årsmöte till hösten på grund av coronaviruset, trots att stadgarna ofta säger att årsmöten ska hållas på våren.

En stor del av civilsamhället genomför just nu olika kartläggningar av ekonomiska effekter och verksamhetseffekter för sina medlemsorganisationer och föreningar. Kulturförvaltningen förväntar sig kunna ta del av dessa den närmaste tiden för att kunna göra mer detaljerade bedömningar av utvecklingen.

Effekter för folkbildningen

Studieförbund

Kulturförvaltningen har fått indikationer på att studieförbunden ställer in mycket av sin verksamhet vilket med stor sannolikhet kommer påverka deras ekonomi när det gäller exempelvis antalet studiecirkeltimmar och uppdragsutbildningar.

Studiecirkeln är definitionsmässigt en liten grupp människor som strukturerat bedriver studier och söker kunskap utifrån sina behov och intressen. Studiecirklar bygger på små grupper där lärande och personlig utveckling förenas. I studiecirklar finns inte den traditionella utbildningens hierarkiska form, där

läraren förmedlar sina kunskaper uppifrån och ner till eleverna. Istället bygger studiecirkeln på ett samspel där alla bidrar. Folkbildningen har därför större utmaningar än den traditionella utbildningen att fungera väl om utbildningen behöver ske på distans. Det är därför inte enkelt att ställa om till distansutbildning för studieförbunden i dessa coronatider när människor rekommenderas att inte mötas fysiskt.

Regionens stöd år 2020 baseras på genomförd verksamhet under år 2018 och studieförbundens verksamhet kan krympa och växa i antal timmar utan att det blir mindre pengar i regionalt stöd, varje timme blir istället mer värd om antalet genomförda cirkeltimmar sjunker.

Vad gäller stöd från kommunerna i länet ser det olika ut. Inom Region Stockholm ger 11 av de 26 kommunerna inte något generellt stöd till studieförbunden. I Sverige totalt är det 22 kommuner som inte längre ger något generellt stöd till studieförbunden. Vissa av regionens nollkommuner har projektstöd som studieförbunden kan söka, eller ger lokalstöd eller andra typer av stöd. Bland de 15 kommuner inom regionen som ger generellt stöd till studieförbundens lokala verksamheter varierar nivån stort. Dessa kommuner ger tillsammans drygt 38 miljoner kronor i stöd till studieförbunden. Alla regioner ger regionalt stöd till studieförbunden, men det är stora skillnader i nivåerna. Region Jönköpings län ligger högst med ett stöd på 72 kr/inv och Region Stockholm ligger lägst med stöd på 15 kr/inv. Regionernas genomsnitt är ett stöd på 35 kr/inv.

Sammantaget kan man säga att det regionala och kommunala stödet till studieförbunden i Region Stockholm är lågt, i jämförelse med annat regionalt och kommunalt stöd i Sverige. Och studieförbunden i vår region kan därför vara extra sårbara för effekterna av coronaviruset då de redan idag har låg finansiering och redan slimmat sina organisationer och verksamheter.

Det är dessutom en osäkerhetsfaktor hur hårt drabbade Stockholmsregionens studieförbund blir av coronavirusets effekter i jämförelse med övriga landet. Det nationella stödet till studieförbund är volymbaserat och bygger på antal cirkeltimmar och kulturaktiviteter och om det visar sig att högre andel cirklar och aktiviteter ställs in i de tätt befolkade storstadsregionerna än i övriga landet, kan coronavirusets effekter bli än mer kännbara för folkbildningens finansiering i Stockholmsregionen och övriga storstadsregioner än resten av Sverige.

Folkhögskolor

Vad gäller nämndens regionala stöd till folkhögskolorna finns ett samlat anslag som ska fördelas för helåret, fördelat på en utbetalning efter vårterminen och en efter årets slut, och om verksamheten mätt i deltagarveckor blir mindre än planerat blir varje vecka värd mer, till en viss gräns, men det är långt till den från nuvarande nivå.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar nu att all vuxenutbildning ska bedrivas på distans, vilket också omfattar folkbildningen. När det gäller folkhögskolor som har internat, så rekommenderas folkhögskolan att göra en egen bedömning om internatet bör utrymmas. Deltagare har rätt att behålla CSN-stödet även om de under denna extraordinära situation inte kan upprätthålla sina studier.

Folkhögskolans pedagogiska idé bygger på delaktighet och reflektion tillsammans med andra. Folkbildning är lärande i gemenskap, med samtalet och de medverkandes aktiva deltagande i gruppen som grund. Utbildningen utgår från deltagarnas behov, förutsättningar och erfarenheter och grundtanken är att deltagarna lär av varandra, att arbetsformerna är demokratiska och engagerande och att lärandet är aktivt. Studiebesök, grupparbeten och studieresor är vanliga inslag. Inom folkbildningen anpassar och utformar man kurser och studiecirklar efter deltagarnas förutsättningar och möter människor utifrån deras unika behov och färdigheter. Folkbildningen har större utmaningar är den traditionella vuxenutbildningen att fungera väl på distans, då folkbildningen står för en kollektiv lärprocess, som genom samtal och diskussion driver kunskapandet framåt. Därför riskerar grupper att falla ifrån och inte klara att fullfölja undervisningen vid övergång till distansundervisning.

Detta kan också innebära svåra avvägningar om hur folkhögskolan ger trygghet och stöd för deltagare med olika former av funktionsnedsättning, där flera kanske bor på folkhögskolans internat. En tredjedel av deltagarna på folkhögskolans allmänna kurs uppskattas har en funktionsnedsättning.

Ytterligare en osäkerhetsfaktor är kopplad till hur väl rustad folkbildningen är för att genomföra den här typen av omställning till distansundervisning. Även om folkhögskolornas egna intresseorganisationer ger stöd och har skapat webbsidor med samlade tips på omställningen till distansundervisning som folkhögskolorna kan använda sig av. Men det är som sagt ovisst hur bra digital infrastruktur folkhögskolorna generellt har för att klara omställning till digital distansundervisning.

Det är ännu oklart om distansundervisningen kommer att påverka antalet deltagarveckor. Möjligen kan folkhögskolorna komma att få något lägre stödsummor än beräknat vid första utbetalningstillfället, men det borde kompenseras vid årets slut. En första avstämning av läget får vi efter vårterminen när de första rekvisitionerna skickas in. Efter utvärdering av dessa ”halvtidssiffror” kan det antagligen vara bra att kontakta folkhögskolorna för att få en bild av hur de planerar sina verksamheter inför hösten. Då vet vi även mer om influensaläget.

Med anledning av den rådande situationen med coronapandemin arbetar nu Region Stockholms Tillväxt och regionplaneförvaltning med att skaffa sig en bild av situationen för näringslivet i länet, för att få en tydligare bild av hur näringslivet i vår region påverkas av coronapandemin och vad näringslivet behöver för att hantera den situation som uppkommit. Här kan det bli aktuellt att utveckla regionala stödinsatser till näringslivet. Och här bör frågan lyftas om folkbildningen skulle kunna spela en roll vad gäller olika kompetensutvecklingsinsatser som kan komma att behövas under permitteringar eller omställning av personalgrupper.

Effekter för det regionala idrottslivet

Riksidrottsförbundet har gjort en analys av de ekonomiska konsekvenser som inställda idrottsevenemang med anledning av coronaviruset under perioden 12 mars till 30 april får för idrottsrörelsen.

Sammantaget har cirka 1 800 evenemang listats från totalt 35 specialidrottsförbund. Evenemangen varierar i storlek från mindre föreningsevenemang till stora publika evenemang med fler än 10 000 deltagare.

Analysen har gjorts i form av en enkät som primärt skickats ut till de olika specialidrottsförbunden (i vissa fall har även distrikt och lokalföreningar svarat direkt) där de fått uppskatta de kostnader som respektive evenemangsarrangör måste betala trots att evenemanget ställts in och att uppskatta det överskott som evenemanget skulle gett upphov till.

Resultatet visar att kostnaderna till följd av de idrottsevenemang som ställts in under perioden 12 mars till 30 april uppskattas till minst 500 miljoner kronor.

RF-SISU Stockholm (tidigare Stockholms idrottsförbund) meddelar att de inte har de resurser som krävs för att genomföra en liknande analys av eventuella ekonomiska konsekvenser för Stockholmsregionen. De menar däremot att då verksamheten i denna region utgör 25 procent av Riksidrottsförbundets verk-

samhet i Sverige, skulle en uppskattning därmed vara att en fjärdedel av resultatet i analysen gäller regionen. RF-SISU Stockholm kommer längre fram att sammanställa de konsekvenser de kan se och delge kulturförvaltningen.

RF-SISU Stockholms preliminära budget för 2020 uppgår till 51 miljoner kronor. De beviljades 22 miljoner kronor av kulturnämnden för 2020, resterande intäkter kommer från Riksidrottsförbundet samt från kursavgifter.

Effekter för föreningslivets distriktsorganisationer

Stöd till föreningslivets distriktsorganisationer innefattar ungdomsorganisationer, handikapprörelsens ungdomsorganisationer samt pensionärsorganisationer.

Då inte alla dessa organisationer har regionala paraplyorganisationer är det svårt att göra en enhetlig och samlad konsekvensanalys. Distrikten fyller dessutom olika roller för olika förbund. Vissa är mer operativa och arrangerar många aktiviteter i egen regi, medan andra främst bidrar med administrativt stöd och utbildning gentemot sina lokalföreningar. Något kulturförvaltningen kan se i dagsläget är dock att planerade aktiviteter, resor och andra aktiviteter skjuts upp eller ställs in. Vilka eventuella ekonomiska konsekvenser detta medför är däremot för tidigt att säga.

Eftersom de flesta av distriktsorganisationerna håller sina årsmöten på våren, kan dessa komma att påverkas. Förvaltningen har redan fått samtal från organisationer vars årsmöten behöver skjutas fram. Ett justerat års-mötesprotokoll för 2020 krävs för att distriktsorganisationernas redovisning av föregående års stöd ska godkännas. En godkänd redovisning av föregående års stöd krävs i sin tur för att få resterande del av innevarande års stöd utbetalat. Sista datum för redovisning av 2019 års stöd är 2020-06-11. Förvaltningen ser över våra regelverk och rutiner för att kunna vara toleranta med eventuella uppskov samt möjligen också skjuta fram sista datum för redovisning av 2019 års stöd. Beslut och utbetalning av resterande del av stödet sker vanligtvis omkring 31 augusti varje år.

Ansökan om 2021 års stöd görs under hösten 2020. I samband med detta ska medlemsuppgifter per 2019-12-31 anges. Medlemssiffrorna ligger till grund för den rörliga delen av stödet. Huruvida den rådande situationen får konsekvenser för medlemsrekrytering, i den mån distrikten eller deras lokalföreningar bedriver sådan, kommer därmed att visa sig först vid ansökan inför 2022, då medlemsuppgifter per 2020-12-31 ska anges.

Samverkan och avstämning med andra bidragsgivare

De grupper som behandlats här erhåller även nationellt stöd bland annat från Folkbildningsrådet, RF och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt från länets kommuner. Alla eventuella åtgärder som Region Stockholm planerar med anledning av coronautbrottet och som kan skapa positiva effekter för det regionala folkbildnings-, idrotts- och föreningslivets distriktsorganisationer, kan behöva ske i dialog med andra berörda parter.

Slut.